

ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В УКРАЇНІ

Кривоконь О.С., к. е. н., доцент

Вінницький державний аграрний університет

Намічені та охарактеризовані основні заходи щодо удосконалення організації фінансового аналізу на державному рівні, шляхом його законодавчого регулювання та стандартизації. Роль дорадчого органу в цьому відведена Українському товариству фінансових аналітиків.

Постановка проблеми. Одним із основних напрямків економічного аналізу в Україні став фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Він дає можливість деталізовано та комплексно вивчити фінансовий стан, а також спрогнозувати фінансове середовище підприємства в майбутньому. Фінансовий аналіз також є інструментом, що використовується під час проведення аудиту, контролю та ревізії. Виходячи з цього, уміння здійснювати ефективний аналіз фінансового стану підприємств залежить не лише від мети його проведення, але й від доцільності обрання і використання тієї чи іншої методики оцінки фінансового стану підприємств, її адаптації до сучасних цілей і умов розвитку, а також до вимог, висунутих з боку зовнішніх суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації та методики проведення фінансового аналізу розглядали такі вітчизняні вчені: М.Д. Білик, К.В. Ізмайлова, Т.М. Ковальчук, М.Я. Коробов, Г.Г. Кірейцев, Л.А. Лахтіонова, Є.В. Мних, Н.Ю. Невмержицька, Є.В. Негашев, О.В. Павловська, О.О. Терещенко, І. Д. Фаріон, А.Д. Шеремет та інші. Однак, не дивлячись на доцільність та необхідність проведення фінансового аналізу на кожному підприємстві, досить мало уваги в наукових працях приділяється його законодавчому врегулюванню та стандартизації.

Виходячи з цього, **метою статті** є намітити та охарактеризувати основні заходи щодо удосконалення організації фінансового аналізу на державному рівні, шляхом його законодавчого регулювання та стандартизації.

Виклад матеріалу дослідження. Островська О. зазначає у своїй статті, що впровадження стандартів бухгалтерського обліку дає можливість не лише уніфікувати звітність вітчизняних і зарубіжних підприємств, а й привести у відповідність до міжнародних вимог фінансовий аналіз [6, с.112]. Ми не погоджуємось з такою точкою зору, адже нічого від приведення у відповідність фінансового аналізу до міжнародних вимог очікувати не варто. Українська наука повинна мати власні розробки у сфері фінансового аналізу, виходячи з умов і реалій вітчизняної економіки. Щодо міжнародного досвіду, то він повинен стосуватися лише сертифікації фінансових аналітиків в Україні.

Щодо стандартизації фінансового аналізу, то ми підтримуємо точку зору згаданого автора. Адже на сьогодні у методологічному аспекті в Україні немає єдиного підходу. На сьогоднішній день в Україні фінансові аналітики можуть

скористатися рядом нормативних документів з питань оцінки фінансового стану підприємств [1, 2, 3, 4, 5, 7].

Дослідження нормативних документів щодо методики оцінки фінансового стану підприємств свідчить про те, що вони висвітлюють загальні напрямки та встановлюють основні методичні засади проведення оцінки фінансового стану підприємств, проте вони мають певні недоліки при їх застосуванні на практиці, та неузгодженості одна між одною.

Таким же чином немає узгодженості серед західних фахівців, які виокремлюють п'ять відносно самостійних підходів у становленні систематизованого аналізу фінансової звітності:

- школа емпіричних прагматиків;
- школа статистичного фінансового аналізу;
- школа мультिवаріантних аналітиків;
- школа аналітиків з прогнозування можливого банкрутства компаній;
- школа учасників фондового ринку.

Повертаючись до вітчизняної практики фінансового аналізу варто вказати на те, що є певні особливості в аналізі фінансового стану підприємств податковими органами України, які мають суттєві відмінності в методиці аналізу фінансового стану, що підлягають приватизації. Кредитні установи в Україні мають свої відмінності, що характеризуються наявністю інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства-позичальника.

Відсутність стандартизованої методики проведення фінансового аналізу має негативний вплив і на навчальний процес. Так при викладанні таких дисциплін як: “Фінансовий аналіз”, “Аналіз банківської діяльності”, “Економічний аналіз”, “Організація та методика аудиту” застосовуються різні підходи в методиці проведення аналізу фінансового стану підприємств. Постає питання: на який з підходів орієнтуватись студенту? У зв'язку з цим актуальним буде вирішення спірних питань у сфері методології фінансового аналізу, одним з яких є законодавче врегулювання фінансового аналізу.

Природно також виникає питання: чому потрібна стандартизація і законодавче регулювання саме фінансового аналізу в Україні, а не в цілому економічного? Тому що в умовах існуючої звітності, а вона зводиться до фінансової та податкової, актуальним є проведення саме аналізу фінансового стану, а не внутрішньогосподарського (управлінського) аналізу на підприємстві. Більш того, слід врахувати відсутність системи планування на вітчизняних підприємствах, що частково унеможлиблює проведення порівняльного фінансового аналізу, а саме визначення відхилень фактичних показників від планових.

Значним моментом у регулюванні фінансового аналізу в Україні було створення в червні 1996 року Українського товариства фінансових аналітиків (УТФА). Це – недержавна, некомерційна, неприбуткова організація, яка об'єднує професіоналів фінансового ринку України [8]. Мета діяльності УТФА – представництво і захист інтересів членів товариства, впровадження системи їх професійного росту, популяризація знань про фінансовий ринок, сприяння розвитку фінансового сектору і встановленню професійних контактів між його

учасниками. УТФА є загальною платформою, що полегшує взаємодію між фінансовими і інвестиційними аналітиками з різних регіонів України, а також їх вихід на контакти із зарубіжними колегами.

Діяльність УТФА передбачає проведення теоретичних і практичних досліджень в сфері фінансів, інвестицій, цінних паперів, страхування; організацію конференцій, форумів, семінарів, круглих столів і інших заходів, участь в роботі різних структур фінансового ринку – як державних, так і недержавних. УТФА приймає участь у створенні і удосконаленні системи професійної підготовки, підвищення кваліфікації, атестації і сертифікації фінансових і інвестиційних аналітиків, бухгалтерів і аудиторів, інших учасників фінансового ринку, стандартизації їх професійної діяльності і впровадження загальносвітових етичних норм і правил.

А саме, УТФА, у співробітництві з Київським інститутом інвестиційного менеджменту, організовує і проводить учбові курси для своїх членів для отримання ними міжнародних кваліфікацій (CFA, CPA), визнаних в Україні і за кордоном. Здійсненню цих та інших цілей УТФА сприяє його асоційоване членство в таких великих міжнародних асоціаціях:

- з 1997 року – EFFAS (Європейська федерація товариств фінансових аналітиків);
- з 2002 року – АСПА (Асоціація сертифікованих міжнародних інвестиційних аналітиків);
- з грудня 2004 року - ЕССБА (Євразійська Рада сертифікованих бухгалтерів і аудиторів).

На нашу думку, Українське товариство фінансових аналітиків повинно долучитись до розробки проектів законодавчих актів, які передбачали б існування єдиної загальної методики фінансового аналізу та галузевих специфічних методик в Україні.

Приоритетними заходами по вдосконаленню фінансового аналізу в законодавчому аспекті є:

- розробка проекту Закону України “Про фінансовий аналіз в Україні” та його прийняття у Верховній Раді;
- формування на основі положень проекту згаданого закону положень (стандартів) фінансового аналізу (П(С)ФА) та їх затвердження наказом Міністерства фінансів України;
- розробка і затвердження міністерствами та відомствами галузевих стандартів та інструктивних матеріалів щодо організації та методики проведення фінансового аналізу в різних сферах економіки України.

Проект Закон України “Про фінансовий аналіз в Україні” має визначати правові засади регулювання, організації та проведення фінансового аналізу в Україні. В загальних положеннях повинні розглядатись значення основних термінів. Текст проекту закону повинен містити наступні елементи:

- мета фінансового аналізу;
- основні принципи фінансового аналізу;
- порядок державного регулювання фінансового аналізу;
- організація фінансового аналізу на підприємстві;

- опис загальної методики проведення фінансового аналізу;
- прикінцеві положення.

Зрозуміло, що основні терміни та поняття, що покладатимуться в основу законодавчих актів, які регулюватимуть фінансовий аналіз, повинні бути приведені у відповідність з національними стандартами бухгалтерського обліку.

Висновки. Законодавче врегулювання організації фінансового аналізу, до якого повинні долучитись і громадські організації, а саме Українське товариство фінансових аналітиків, покращить роботу аналітичних служб на підприємствах, контролюючих органів державної влади (контрольно-ревізійна служба, Державна податкова адміністрація і ін.). Існуватиме єдиний підхід в організації та проведенні фінансового аналізу, що приведе до стандартизації загальної методики аналізу фінансового стану, яку опановують студенти економічних спеціальностей ВУЗів. Окрім цього, після позитивного вирішення питання щодо законодавчого врегулювання, вітчизняним науковцям необхідно розробити систему нормативних значень основних коефіцієнтів, що застосовуються у фінансовому аналізі, виходячи з особливостей української економіки, а не із зарубіжного досвіду.

Література:

1. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затвердженою наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 27.06.1997р. N 81;
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затвердженою Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 23.02.1998р. N 22;
3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затвердженими Міністерством економіки України 17.01.2001р. №10;
4. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженим Міністерством фінансів України, Фондом державного майна України 26.01.2001 р. № 49/121;
5. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затвердженим Постановою Правління Національного банку України 06.07.2000р. N 279;
6. Островська О. Оцінка фінансового стану підприємств в умовах стандартизації фінансової звітності // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – №2. – С.28-35.
7. Рекомендації щодо визначення фінансового стану позичальників, затвердженими постановою правління Національного банку України від 29.09.097 р. №323.
8. http://www.usfa.org.ua/1_u.html - офіційний веб-сайт Українського товариства фінансових аналітиків (про УТФА).